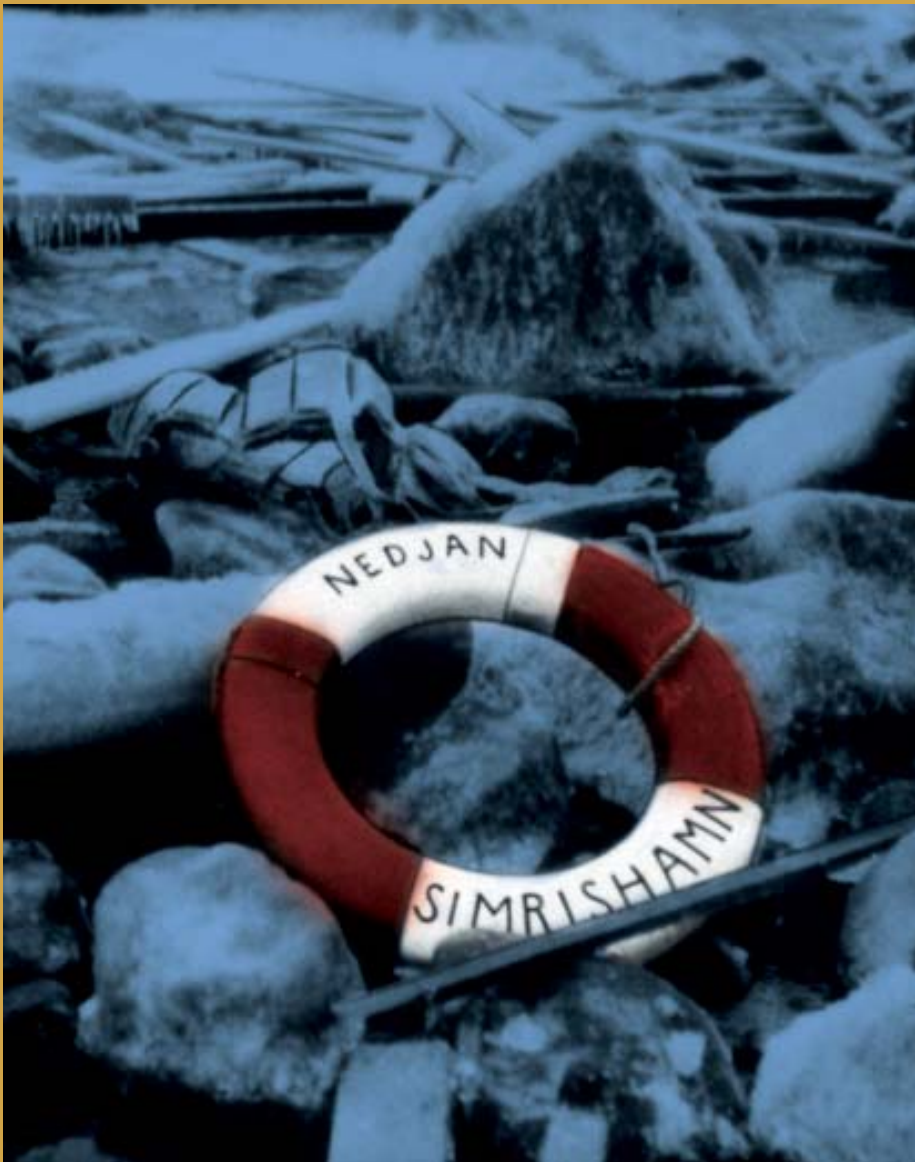

EVERT'S Memoarer

Gävle Museum

Dec 2000

NEDJAN

Man kan lätt bli allergisk mot någonting. Allergin framkallar i allmänhet någonting obehagligt och något som man helst vill komma ifrån. Själv är jag allergisk mot livbojar. Det låter underligt, men ni förstår det nog snart. En av mina arbetsdagar som fotograf kom att bli särskilt innehållsrik och arbetsam. Det var den dag för tjugo år sedan som "Den stora stormen" bröt ut över Gästrikland och Dalarna. Det var en söndagsmorgon i början av januari som telefonen ringde. "Evert! Det är storlarm på gång. En båt med 17 man har gått under utanför Norrsundet. Dom har hittat fynd utanför Gårdsjär. Vi åker dit med telefoto och lilla labbet. Kanske vi hinner få med något till tredje". Tredje, det var tredje upplagan av tidningen Expressen, som vi jobbade åt. När vi kom ut till Gårdsjär stod en massa folk vid en vik och diskuterade. Ett par grabbar på moped kom åkande utifrån sjön. De talade om att de sett en livboj ligga vid strandkanten längre ut. "Kan vi ta oss dit med spark", frågade redaktören. "Nej", sa grabbarna. Det är en massa råkar och klabbis som gör att det är livsfarligt. "Ja, men hur kan ni sitta och åka moped dit då?" "Ja, vi känner till precis hur vi skall åka", sa grabbarna. Då fick jag en idé. De utlovades 25:- var om de åkte ute till livbojen med min kamera och tog en bild av

den. Efter en snabblektion i fotografering åkte de iväg med kameran inställd på ett ungefärligt värde. Väntan på bilden tillbringade vi med att ordna husrum för kamera och telefoto i en gård. Men inom oss hade vi hela tiden den malande känslan: "Tänk om grabbarna skulle åka genom isen." Efter en timme av olidlig spänning kom dom knattrande på sina mopeder. De fick sina pengar och vi rusade upp till vår fotoredaktion. Redaktören och husets fru fick med sina kroppar täcka för ljuset i en garderob, där jag satt på golvet och framkallade filmen. Negativet blev perfekt och en snygg bild på en livboj med namnet Nedjan avtecknade sig. Eftersom jag inte hade någon förstöringsapparat gjorde jag en kontaktkopia i format 6 x 6. En liten, ganska dålig kopia. Annars drar man upp bilderna i 18 x 24 samt maskar dom snyggt. Nåväl, jag hade kommit så långt, att jag hade en kopia i handen. Vi beställde ilsamtal med Stockholm för telefoto. Så satte vi på bilden på apparaten samt sände ifrån köksbordet i villan. Efter bara ett par minuter ropar redaktionschefen i Sthlm: "Grabbar! jag beklagar, men nu gick pressarna igång. Allt vårt arbete var alltså förgäves, och naturligtvis gick det åt några svordomar ifrån oss som verkligen kämpat för att kunna snuva de andra tidningarna med en bild från Nedjan-katastrofen. Att bilden nästa dag täckte hela första sidan på Expressen gav ju lite plåster på sårerna. Klockan hade blivit nästan tolv på dagen och blåsten fortsatte. Efter kaffe och en macka hos värdfolket, som inom parantes sagt fick 100 kronor för sina besvär med oss, packade vi ihop våra prylar och for därifrån. Vi hade en bandymatch i Skutskär som väntade. Det var ett ruggigt jobb det också att stå där i blåsten och plåta, när snön yrde sönder de bästa bildsituationerna. På hemvägen ifrån matchen höll jag på att köra ihjäl mig. I full fart, 120 km/tim, kom jag körande vid timmerrännan emot Gävle. Då sög en vindil tag i bilen och pressade ekipaget ut mot väggkanten. Det hjälpte inte att styra för det hala väglaget. Jag kom närmare och närmare vägslänten, men just som bilen skulle åka nedför vägrenen fick jag fäste med framhjulen i en smal sträng med grus, som gjorde att den höll sig kvar på vägen. Stället där jag höll på att åka av tittar jag ofta lite

EVERT'S Memoarer

Gävle Museum

Dec 2000

snett på, när jag åker förbi. I stan fick jag snabbt framkalla samt telesända matchbilderna. Förstod nu att det snart skulle komma flera jobb en sån dag som den här. Precis efter att ha avslutat telefotosändningen ringer telefonen igen. "Du, vi måste måste ut igen. Det blåser ned tak och skyltar på stan. Det är ett enda kaos överallt." Nere vid teatern hade just gymnastikhusets takplåt blåst av. Trädgrenar och hela träd låg omkullvräkta i Esplanaden. På håll såg vi en folksamling alldeles invid Westlund och Söners tryckeri. Vi parkerade bilen på parkeringen på andra sidan gatan. När jag med full utrustning skulle gå över Kungsgatan visade det sig att det blåste orkan mot mig, dit jag skulle gå, alltså över gatan och in på gården. Taket där höll på att flyga iväg. Det var inget uppehåll i vindstyrkan utan jag sprang över eller rättare sagt flög med vindens hjälp. På trottoaren var det renblåst is varför jag hade seglat rätt in i planket om inte en man sträckt ut sin hand och hejdat min framfart. I husets vindsvåning fanns en ensam kvinnlig pensionär som förtvivlat såg sitt hem som i en häxkittel. Taket satt endast fast med några bräder och en del av lösöret betedde sig som i en rymdkapsel. Brandsoldater tog hand om gumman och själv såg jag till att jag kom ut ganska snabbt från lägenheten. Så åkte vi en färd mot Bomhus. Där vid korsningen mot Furuvik låg ett träd över vägen. Vi ställde bilen under trädet och tog en bild. (som kom in i måndagstidningen den också.) Efter flera timmars irrande och letande gjorde vi kvällen, trodde vi. Kl. 2200

var det färdigt igen. Då hade en båt gått på grund vid Eggegrund. Folket satt i Bönans lotsstation och väntade på en bil till Gävle. Vi åkte ut till Bönan. Det visade sig att efter hela bönavägen hade träd blåst omkull. Vi hade tur för strax före hade vägen blivit uppröjd så att man med viss svårighet kunde passera. Därute kunde vi bara åka fram till Strandgården. Att i nattmörkret gå till lotsstationen var verkligen ett företag. En bro över det lilla sundet till stationen hade fått sina räcken bortslagna av blåst och is varför det var på vippen att vi hade hamnat i vattnet vid en vindstöt. Hade vi inte mött en lots, som var på väg mot oss, hade vi väljt den vanliga vägen till lotsstugan. "Den vägen är helt sönderblåst och på ett ställe leder den som en kalkbacke ned i sjön," sa lotsen. Så plåtade jag de stelfrusna

sjömännen som satt i små klungor på golvet i stugan. Kl 2400 kom jag ned laboratoriet igen, framkallade negativerna och skulle telesända för tredje gången denna dag. Fann då till min förskräckelse att negativerna var blanka. Inte en bild, bara en antyden till bild vid varje ruta. Förstod genast var felet bestod i. En liten spak på kameran hade i villervallan fallit över åt fel håll varför kameran inte gick synkront med blixten. Ja, det var ju inget att göra åt detta. Vi hade ju stormbilder ändå. Men nog var det en ganska snopen avslutning på en så händelserik dag. Den dagen och den stormen har jag svårt att glömma. Nu förstår ni också varför jag är allergisk mot livbojar.